

اثربخشی الگوی چندمحوری انتخاب شغل بر توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط

موسی‌الرضا صائمی فرد^۱، ابوالفضل بخشی‌پور^{۲*}، محمد محمدی‌پور^۳

۱. دانشجوی دکترای مشاوره، گروه مشاوره، واحد بجنورد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی بجنورد، بجنورد، ایران
۲. استادیار گروه مشاوره، گروه مشاوره، واحد بجنورد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی بجنورد، بجنورد، ایران
۳. استادیار گروه علوم تربیتی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی قوچان، قوچان، ایران

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۱۹

زمینه و هدف به دلیل افزایش جمعیت جوانان و ناهماهنگی بین نیازهای بازار کار با آنچه در نظام آموزشی آموزش داده می‌شود باید اقداماتی در زمینه بهبود وضعیت شغلی صورت گیرد. این پژوهش با هدف بررسی اثربخشی الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی در توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط انجام گردید. **مواد و روش‌ها** طرح پژوهش نیمه‌تجربی بود که در سال ۱۳۹۸ بر ۴۰ نفر در حوزه مشاغل خانگی کوچک و متوسط در دو گروه آزمایش (n=20) و کنترل (n=20). از طریق نمونه‌گیری به‌صورت خوشه‌ای هدفمند از بین ۱۰ کارگاه در شهر مشهد انجام گردید. گروه آزمایش ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای آموزش‌های موردنیاز را دریافت کردند. داده‌ها با مقیاس پرسشنامه استاندارد تحلیل سازوکارهای توسعه مشاغل کوچک و متوسط کریمی و همکاران (۱۳۹۳). طی سه مرحله قبل و پس از مداخله و سه ماه بعد از جمع‌آوری و با استفاده از آزمون کوواریانس چندمتغیری (MANCOVA) تحلیل شد.

یافته‌ها یافته‌ها نشان داد میانگین نمرات مؤلفه‌های (مالی، آموزشی، مدیریتی، ارتباطی و کل عوامل) در مرحله پس‌آزمون و پیگیری نسبت به پیش‌آزمون به‌طور معناداری افزایش یافت ($p < 0.05$) و همچنین در مؤلفه حمایتی تنها در مرحله پیگیری نسبت به پیش‌آزمون به‌طور معناداری افزایش نشان داد ($p < 0.05$). **نتیجه‌گیری** در نتیجه الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی بر توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط مؤثر بود.

کلیدواژه‌ها:

الگوی چند محوری، توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط.

۱. مقدمه

به کسب درآمد می‌پردازند (۳). تجربه بسیاری از کشورها نشان می‌دهد که مشاغل خانگی، راهکاری مناسب برای کاهش نرخ بیکاری و فراهم ساختن زمینه اشتغال زنان و جوانان محسوب می‌شود (۴، ۵). ضرورت توسعه کسب‌وکارهای خانگی، از جمله راهکارهای مناسب برای توسعه اشتغال‌های خرد و متوسط به‌ویژه برای جمعیت وسیعی از زنان و جوانان است (۶، ۷). آگهی و همکاران (۸) مهم‌ترین متغیرهایی که باعث توسعه مشاغل خانگی

امروزه کسب‌وکارهای کوچک، سهم چشمگیری در اقتصاد اکثر کشورهای جهان دارند، در استرالیا کسب‌وکارهای کوچک تقریباً ۸۸ درصد از کل کسب‌وکارها را تشکیل می‌دهند (۱). در سال ۲۰۱۷ در انگلستان بیش از ۹۶ درصد کسب‌وکارها را کسب‌وکارهای بسیار کوچک تشکیل می‌دهند (۲). در کشور آمریکا ۴۳/۲ میلیون نفر به صورت پاره‌وقت و ۱۲/۷ میلیون نفر به صورت تمام وقت در خانه

* نویسنده مسئول: ابوالفضل بخشی‌پور

نشانی: بجنورد، خیابان دانشگاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، دانشکده علوم انسانی، گروه مشاوره، دفتر کارمیرگروه مشاوره

تلفن: ۰۹۱۵۵۸۴۰۱۰۳

رایانامه: ab8boj@gmail.com

شناسه ORCID: 0000-0003-0820-9274

شناسه ORCID نویسنده اول: 0000-0003-1249-9446

نمی‌کند (۱۳).

شفیع‌آبادی و نوکانی (۱۴) در بررسی اثربخشی الگوی چندمحوری بر تعهد سازمانی معلمان، شفیع‌آبادی و همکاران (۱۵) در بررسی الگوی چندمحوری بر کاهش فرسودگی شغلی معلمان، خدایاری و همکاران (۱۶) در بررسی تأثیر مشاوره شغلی به شیوه الگوی چندمحوری بر مهارت‌های کارآفرینی زنان سرپرست خانوار، اثربخشی الگوی چندمحوری انتخاب شغل را اثبات کردند.

کسب‌وکارهای خانگی، گرایش زیادی به توسعه دارند که متوسط رشد سالانه کسب‌وکارهای خانگی ۱۶ درصد بوده است (۱۷). با توجه به طبیعت پیش‌روندگی و رو به گسترش مشاغل خانگی کوچک و متوسط که امروزه بیکاری، مشکل اساسی جامعه شده است و با توجه به اینکه توسعه کسب‌وکارهای کوچک، راه‌گشای بسیاری از مسائل و مشکلات مناطق روستایی است (۱۸) و نظر به اینکه الگوی چندمحوری شغلی شفیع‌آبادی که یک الگوی بومی و برخاسته از عقاید و باورهای مردمی است (۱۹) و اثربخشی آن در تحقیقات زیادی ثابت شده است، این تحقیق معتقد است تأثیرات عوامل و مفاهیم این الگو در کارآفرینان می‌تواند منجر به راه‌اندازی و گسترش مشاغل خانگی گردد؛ لذا به این مسئله می‌پردازد که آیا الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی بر توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط شهر مشهد تأثیر دارد؟

۲. مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، از نوع نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و پیگیری با گروه کنترل بود. با تصویب کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، شناسه اخلاق این مقاله عبارت است از: IR.NKUMS.REC.1399.055 که مطالعه بر ۴۰ نفر از افراد شاغل در مشاغل کوچک و متوسط خانگی شهر مشهد در سال ۱۳۹۸ از طریق نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای انجام گرفت. از بین ۱۰ کارگاه در شهر مشهد و با استفاده از معیارهای ورود (تمایل به شرکت در پژوهش، تحصیلات حداقل دیپلم) و خروج (عدم تمایل به ادامه شرکت در مطالعه، غیبت بیش از در جلسه در گروه مداخله) انتصاب و سپس به صورت تصادفی با پرتاب سکه به دو گروه آزمایش و کنترل تخصیص داده شدند. پس از توضیح اهداف پژوهش، از همه شرکت‌کنندگان، رضایت‌نامه کتبی گرفته شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها عبارت بودند از:

(۱) پرسشنامه استاندارد تحلیل سازوکارهای توسعه

می‌شود را داشتن مهارت، تخصص، تجربه، انگیزه کسب استقلال بیشتر، معرفی و دیدار با الگوها و افراد موفق دانسته‌اند. الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی، یک الگوی بومی است که نگرش رشدی به انتخاب شغل دارد. انتخاب شغل براساس این الگو فعالیت است هدفمند و پویا که با توجه به نوع خویش‌پنداری، برآورده شدن نیازها و توان تصمیم‌گیری در درون شیوه زندگی رخ می‌دهد (۹). مردم برای تأمین معاش و رفع نیازها و خواسته‌های خود نیازمند داشتن شغل مناسب هستند؛ لذا وضع فعلی بیکاری و مشکلات متعدد مربوط به یافتن شغل، آنها را نگران کرده است و مسئولان نیز از عواقب احتمالی افزایش نرخ بیکاری و تأثیرات آن بر وضعیت کشور، هراسان شده‌اند (۱۰).

راه برون‌رفت از شرایط سخت بیکاری، تأسی جستن به اقدامات جوامعی است که امروزه با پرداختن به کسب‌وکارهای کوچک توانسته‌اند در سطح انبوهی، اشتغال ایجاد کنند (۱۱). دلیل اهمیت و ضرورت توسعه مشاغل خانگی در موارد زیر خلاصه می‌شود: ۱- کسب‌وکارهای خانگی، فرصت مناسبی را برای ایجاد ایده‌های کارآفرینانه با خطر و هزینه پایین فراهم می‌کنند. ۲- اغلب این نوع کسب‌وکارها گرایش کارآفرینانه‌ای داشته‌اند. ۳- کسب‌وکارهای خانگی، گرایش زیادی به توسعه دارند که متوسط رشد سالانه کسب‌وکارهای خانگی ۱۶ درصد بوده است (۱۲). نظر به اینکه در جامعه ما کسب‌وکارهای خوداشتغالی عموماً بدون پشتوانه نظری راه‌اندازی یا گسترش می‌یابند. به کارگیری این الگو می‌تواند به توسعه مشاغل خانگی منجر شود. مفاهیم الگوی چندمحوری عبارتند از: پویایی، هدفمندی، خویش‌پنداری، رضای نیازها و تصمیم‌گیری. شفیع‌آبادی معتقد است که فردی که براساس محور هدفمندی با اهمیت توانمندسازی به عنوان یکی از راهکارهای کسب استقلال آشنا شده است، براساس محور پویایی، شیوه‌های پویا ماندن در شغل و بروز کردن دانش و مهارت‌های شغلی‌اش را آموخته است و براساس محور خویش‌پنداری، خویش‌پنداری مثبت خود را تقویت کرده است، براساس محور نیازها مهم‌ترین نیازهای شغلی و راهکارهای رفع آنها را شناخته است و بالاخره براساس محور تصمیم‌گیری، با شیوه‌های تصمیم‌گیری سریع و مؤثر در کارش آشنا شده است و در نهایت با تکرار و تمرین، تغییرات مثبتی در این زمینه‌ها ایجاد کرده و این توانمندی‌ها را ملکه ذهن خود ساخته است و به راحتی تغییر

منظور می‌گردد. ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۹۱۸ محاسبه گردید. روایی صوری پرسشنامه را تعدادی از متخصصان (۲۱) بازنگری و تأیید کرده‌اند. قابلیت اعتماد پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد.

۲) مداخله: از بسته آموزشی الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی (۲۲) استفاده شد. برنامه آموزشی شامل ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای به شیوه گروهی در آموزشگاه رودکی مشهد اجرا گردید. توضیح مختصر جلسات به شرح جدول ۱ است.

مشاغل کوچک و متوسط کریمی و همکاران (۲۰): این پرسشنامه متشکل از ۲۸ سوال و پنج مؤلفه می‌باشد که ترکیب مؤلفه‌ها با سؤالات عبارتند از: مؤلفه‌ی مالی و تسهیلاتی با سؤالات ۱ الی ۸، مؤلفه حمایتی، با سؤالات ۹ الی ۱۵، مؤلفه آموزشی با سؤالات ۱۶ الی ۲۰، مؤلفه مدیریتی با سؤالات ۲۱ الی ۲۴ و مؤلفه ارتباطی با سؤالات ۲۵ الی ۲۸ می‌باشد. گویه‌ها بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای (طیف لیکرت) به شرح زیر نمره‌گذاری گردید. گزینه‌ها پنج درجه (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) دارند و از راست به چپ منظم شده‌اند و به ترتیب ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ نمره

جدول ۱. شرح خلاصه جلسات آموزشی

جلسه	برنامه‌های آموزشی
جلسه ۱	آشنایی اعضا با یکدیگر و بیان قوانین گروه و نیز ارائه مطالب اصلی، شناخت کلی و توضیحات یکپارچه در خصوص تعاریف و مفاهیم پنج عامل بنیادین الگوی چندمحوری (پویایی، هدفمندی، خویشتن‌پنداری، نیازهای شغلی و تصمیم‌گیری شغلی) آشنایی هر کدام از آنان درباره مشاغل خانگی کوچک و متوسط و نیز ارائه تکلیف.
جلسه ۲	آشنایی در خصوص مؤلفه‌های پنج‌گانه پرسش‌نامه تحلیل سازوکارهای توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی (مالی - تسهیلاتی، حمایتی - پشتیبانی، آموزشی، مدیریتی و ارتباطی) و نیز بحث و تبادل نظر در خصوص اثربخشی الگوی چندمحوری بر ایجاد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط و ارتباط عوامل بنیادین الگوی چندمحوری با هر یک از مؤلفه‌های پنج‌گانه پرسشنامه مذکور و ارائه تکالیف به آنان.
جلسه ۳	تشریح ضرورت و اهمیت و نقش منابع مالی و تسهیلات مورد نیاز در ایجاد کسب‌وکار و توسعه مشاغل خانگی و بررسی تأثیرات هر کدام از عوامل بنیادین این الگو در پیش‌بینی و تأمین منابع و امکانات مورد نیاز برای توسعه مشاغل خانگی و در پایان جلسه ارائه تکلیف.
جلسه ۴	ارائه مطالب و مصادیق مرتبط به استناد تحقیقات و نظریات شغلی و بررسی تأثیر الگوی چندمحوری انتخاب شغل با محوریت مؤلفه حمایت و پشتیبانی و کارکرد آن بر راه‌اندازی و توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط و در پایان ارائه تکلیف.
جلسه ۵	آشنایی اعضا با نقش آموزش و آگاهی در ایجاد کسب‌وکار و توسعه مشاغل خانگی کوچک و متوسط و ارائه مصادیق مرتبط به استناد تحقیقات و نظریات شغلی و بررسی تأثیر الگوی چندمحوری در آموزش و کارکرد آن بر راه‌اندازی و توسعه مشاغل خانگی و در پایان ارائه تکلیف.
جلسه ۶	آشنایی اعضا با اهمیت و نقش مؤلفه مدیریتی در ایجاد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در توسعه مشاغل خانگی و بحث و تبادل نظر در خصوص تأثیر الگوی چندمحوری بر مدیریت و کارکرد آن بر راه‌اندازی و توسعه مشاغل خانگی و در پایان ارائه تکلیف.
جلسه ۷	آشنایی اعضا با نقش ارتباطات و تعاملات مورد نیاز در ایجاد کسب‌وکار و توسعه مشاغل خانگی و ارائه بحث و تبادل نظر و نیز بحث و بررسی تأثیر الگوی چندمحوری بر نقش ارتباط و تعامل در راه‌اندازی و توسعه مشاغل خانگی و در پایان ارائه تکلیف.
جلسه ۸	انطباق میان مفاهیم کلی الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی با هر یک از مؤلفه‌های پرسش‌نامه تحلیل سازوکارهای کسب‌وکار کوچک و متوسط (انطباق متناظر) ارزیابی و جمع‌بندی مطالب ارائه شده در جلسات قبل و جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از تکالیف ارائه شده توسط اعضا و پاسخگویی به سؤالات آنان و در پایان اجرای پس‌آزمون برای هر دو گروه آزمایش و گروه کنترل که گروه کنترل هیچ‌گونه مداخله‌ای رادریافت نکرده بودند.

توسط آزمون اثر پیلای (به دلیل حجم نمونه کم) و با سطح اطمینان ۹۵ درصد و $\alpha = 0/05$ تعیین گردید و جهت مفروضه برابری کواریانس متغیرهای وابسته در تمامی سطح متغیر مستقل از آزمون باکس ($P > 0.05$) استفاده شد و نمرات پیش‌آزمون به عنوان متغیر کواریت در نظر گرفته شدند.

گروه کنترل در لیست انتظار قرار گرفتند تا در پایان جمع‌آوری داده‌ها تحت آموزش مذکور قرار گیرند. جمع‌آوری داده‌ها در دو مرحله قبل از مداخله، پس از مداخله و سه ماه بعد انجام گردید. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار spss نسخه ۲۲ و آزمون آماری MANOVA انجام گردید که سطح معناداری آن

۳. یافته‌های پژوهش

(n=20) انجام گردید. ۵۰ درصد شرکت‌کنندگان (۲۰ نفر) زن و ۵۰ درصد آنها (۲۰ نفر) مرد بودند. اطلاعات جمعیت‌شناختی در جدول ۲ گزارش شده است.

پژوهش حاضر روی ۴۰ نفر از افراد شاغل در حوزه مشاغل کوچک و متوسط خانگی در دو گروه آزمایش؛ الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی (n= 20) و گروه کنترل

جدول ۲. اطلاعات جمعیت‌شناختی دو گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه‌ها	آزمایش		کنترل	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
جنسیت	خانم	۵۰	۱۰	۵۰	۱۰
	آقا	۵۰	۱۰	۵۰	۱۰
تحصیلات	فوق دیپلم	۳۰	۶	۲۵	۵
	لیسانس	۵۵	۱۱	۶۰	۱۲
	فوق لیسانس	۱۵	۳	۱۵	۳
وضعیت تأهل	مجرد	۱۵	۳	۳۰	۶
	متاهل	۸۰	۱۶	۷۰	۱۴
	مطلقه	۵	۱	۰	۰
وضعیت اشتغال به غیر از مشاغل خانگی	فاقد شغل دیگر	۱۰	۲	۵	۱
	دارای شغل ثابت دیگر	۵۰	۱۰	۶۵	۱۳
	دارای شغل پاره‌وقت دیگر	۴۰	۸	۳۰	۶

شاخص‌های گرایش به مرکز مؤلفه‌های سازوکارهای توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳. آماره‌های توصیفی مؤلفه‌های سازوکارهای توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی

متغیر	آزمایش			کنترل		
	T1	T2	T3	T1	T2	T3
	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)
مالی و تسهیلاتی	۳۱.۷ (۳.۲۳)	۳۶.۲۰ (۴.۳۳)	۳۶.۲۳ (۴.۲۳)	۳۳.۱ (۳.۱۴)	۳۴.۴ (۳.۵۹)	۳۴.۲ (۳.۵۸)
حمایت و پشتیبانی	۲۷ (۱.۱۵)	۲۸.۶ (۳.۵۶)	۳۰.۱۲ (۴.۱۳)	۲۷.۱۱ (۱.۱۹)	۲۶.۹ (۳.۱۷)	۲۷.۱۳ (۱.۱۸)
آموزشی	۱۸.۷ (۱.۸۸)	۲۱.۶ (۱.۹۰)	۲۲.۱۴ (۲.۰۱)	۱۹ (۱.۲۴)	۲۰.۱۰ (۲.۲۳)	۲۰.۱۱ (۲.۲۳)
مدیریتی	۱۴.۳ (۱.۳۳)	۱۷.۲۰ (۲.۳۴)	۱۷.۲۸ (۲.۳۶)	۱۴.۵ (۱.۲۶)	۱۴.۹ (۱.۸۵)	۱۴.۳ (۱.۸۲)
ارتباطی	۱۳.۸ (۲.۰۴)	۱۷.۷ (۱.۸۲)	۱۷.۹۰ (۱.۷۰)	۱۵.۲ (۱.۳۹)	۱۵.۶ (۱.۹۵)	۱۵.۵ (۱.۹۴)
کل عوامل	۱۰.۵۵ (۳.۷۷)	۱۲.۳ (۱.۱۳)	۱۱.۰۱ (۱.۲۰)	۱۰.۸۹ (۴.۵۳)	۱۰.۷۷ (۴.۵۱)	۱۰.۶۵ (۴.۵۰)

T1: پیش آزمون T2: پس آزمون T3: پیگیری بعد از سه ماه

مشاغل کوچک و خانگی و زیرمقیاس‌های آن به جز زیرمقیاس حمایت و پشتیبانی در طی دو مرحله پس از مداخله و سه ماه

نتایج آزمون MANOVA نشان داد که بین دو گروه مداخله و کنترل از نظر میانگین نمره کل سازوکارهای توسعه

معناداری نشان داد ($p < 0.05$). که نتایج در جدول ۴ قبل ملاحظه می‌باشد.

بعد تفاوت معناداری وجود دارد ولی زیرمقیاس حمایت و پشتیبانی در پیگیری بعد از ۳ ماه نسبت به پیش‌آزمون تفاوت

جدول ۴. نتایج آزمون مانوا بین گروه‌ها

پیگیری بعد از سه ماه				پس‌آزمون				متغیر وابسته
Eta	P	Df	F	Eta	P	Df	F	
۰.۴۱	۰.۰۰۱	۱	۱۵.۳۰	۰.۴۵	۰.۰۰۱	۱	۱۵.۲۴	مالی و تسهیلاتی
۰.۰۱	۰.۵۱	۱	۰.۴۰	۰.۰۲	۰.۵۲	۱	۰.۴۳	حمایت و پشتیبانی
۰.۴۱	۰.۰۰۲	۱	۱۲.۳۲	۰.۴۰	۰.۰۰۳	۱	۱۲.۲۴	آموزشی
۰.۶۲	۰.۰۰۱	۱	۳۱.۷۶	۰.۶۳	۰.۰۰۱	۱	۳۱.۷۸	مدیریتی
۰.۴۳	۰.۰۰۱	۱	۱۵.۰۵	۰.۴۵	۰.۰۰۱	۱	۱۵.۰۲	ارتباطی
۰.۸۵	۰.۰۰۱	۱	۹۹.۲۸	۰.۸۴	۰.۰۰۱	۱	۹۸.۲۷	کل عوامل

مداخله و کنترل در جدول ۵ آمده است.

نتایج آزمون تعقیبی بنفرونی در مقایسه دو به دو گروه‌های

جدول ۵. نتایج آزمون تعقیبی پس از مقایسه زوجی با تصحیح بنفرونی

برای مقایسه مؤلفه‌های سازوکارهای توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی در دو گروه مداخله و کنترل

متغیر وابسته	پس‌آزمون	پیگیری بعد از سه ماه
مالی و تسهیلاتی	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱
حمایت و پشتیبانی	۰.۰۶	۰.۰۳
آموزشی	۰.۰۰۲	۰.۰۰۲
مدیریتی	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱
ارتباطی	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱
کل عوامل	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱

۴. بحث و نتیجه‌گیری

۳) کسب‌وکارهای خانگی، گرایش زیادی به توسعه دارند که متوسط رشد سالانه کسب‌وکارهای خانگی ۱۶ درصد بوده است (۲۳).

نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعه قبلی مبنی بر تأثیر الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی بر تعهد سازمانی معلمان (۲۴)، تأثیر الگوی چندمحوری بر کاهش فرسودگی شغلی معلمان (۲۵) تأثیر مشاوره شغلی به شیوه الگوی چندمحوری شفیع‌آبادی بر مهارت‌های کارآفرینی زنان سرپرست خانوار (۱۳) هم‌سو است.

نتایج نشان داد که الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی بر هر کدام از مؤلفه‌های پنج‌گانه پرسشنامه تحلیل سازوکارهای توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی (مالی و تسهیلاتی، حمایتی و پشتیبانی، آموزشی، مدیریتی و ارتباطی) اثر بخشی دارد اما در بعد حمایتی در حد مطلوبی نبوده است. به‌کارگیری راهبردهای توسعه صادرات، بازاریابی و تبلیغات در سطح سیاست‌های تشویقی و حمایتی، اتخاذ راهکارهای

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی اثر بخشی آموزش الگوی چندمحوری انتخاب شغل شفیع‌آبادی بر توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی شهر مشهد بود. نتایج نشان داد که تأثیر آموزه‌های این الگو فقط بر مؤلفه حمایتی در حد مطلوب نبوده است. یعنی در پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون تغییر معناداری مشاهده نشد اما در پیگیری بعد از سه ماه نسبت به پیش‌آزمون در افراد گروه آزمایش، تغییرات معناداری مشاهده شد که حاکی از مؤثر بودن این الگو بر مؤلفه حمایتی در درازمدت است و همچنین آموزه‌های این الگو بر مؤلفه‌های (مالی، آموزشی، مدیریتی و کل عوامل) در پس‌آزمون و پیگیری بعد از ۳ ماه مؤثر بوده است. دلیل اهمیت و توجه لازم به حوزه مشاغل خانگی در موارد زیر خلاصه می‌شود:

- ۱) کسب‌وکارهای خانگی، فرصت مناسبی برای ایجاد ایده‌های کارآفرینانه را با خطر و هزینه پایین فراهم می‌کنند.
- ۲) اغلب این نوع کسب‌وکارها گرایش کارآفرینانه‌ای داشته‌اند.

در کار تهیه می‌کنند و طبق آن فهرست روزهای کاری‌شان را می‌گذرانند و براساس محور هدفمندی اعضا مهم‌ترین هدف شغلی خود را برای یک‌سال آینده مشخص می‌کنند و برنامه ماهیانه و هفتگی مربوط به دستیابی به این هدف را مشخص و براساس آن شروع به کار می‌کنند. وقتی براساس مفهوم خویش‌پنداری، اعضا فهرستی از مهم‌ترین مهارت‌های شغلی و موفقیت‌های شغلی‌شان تهیه کنند و به شناخت دقیق‌تری از توانمندی‌های خود برسند و با تأکید بر مفهوم نیازها، اعضا راهکارهای مختلف دستیابی به نیازهای خودشان را در محیط کار بررسی و مشخص کنند و طبق آن، نیازهایشان را تأمین کنند و نیز وقتی با تأکید بر مفهوم تصمیم‌گیری، مهارت تصمیم‌گیری صحیح را بیاموزند و تمرین کنند؛ به موفقیت شغلی در زمینه مشاغل کوچک و متوسط خانگی بیشتری می‌رسند و همین مسئله بر سبک زندگی آنها می‌تواند مؤثر باشد. این پنج محور، عوامل تشکیل‌دهنده شیوه زندگی هستند که هر یک از این عوامل، به‌نوبه خود حاصل تعامل عوامل جسمانی- روانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی- سیاسی می‌باشند (۲۹).

از محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به پراکندگی بیش‌ازحد و مشخص نبودن قلمروی مکانی و زمانی در کسب‌وکارهای خانگی، همکاری نکردن کارفرمایان به‌منظور فرار از بیمه و در اختیار قرار ندادن داده‌ها و آمارهای مورد نیاز پژوهشگر اشاره کرد. لذا پیشنهاد می‌شود این پژوهش با سایر مدل‌های نظری و ابزارهای اندازه‌گیری بیشتری، علاوه بر پرسش‌نامه انجام گیرد و همچنین از نتایج این پژوهش می‌توان در سازمان‌های ذی‌ربط و در جامعه فراگیرتری با توجه به نیازمندی‌ها در زمینه کسب‌وکارهای خانگی و کارآفرینی استفاده کرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله، حاصل پایان‌نامه دوره دکتری موسی‌الرضا صائمی‌فرد در رشته مشاوره و در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد می‌باشد که با راهنمایی جناب آقای دکتر ابوالفضل بخشی‌پور و جناب آقای دکتر محمد محمدی‌پور به سرانجام رسیده است. در پایان محقق بر خود لازم می‌داند از استادان محترم راهنما و مشاور و همه افرادی که در این پژوهش، همکاری و مشارکت داشتند، صمیمانه تشکر و قدردانی کند.

جهانی، توسعه همه‌جانبه توانمندی‌های فنی و تکنولوژی از راه برنامه‌های اجرایی، استفاده از شیوه‌های آموزشی جدید، تشویق و ترغیب کارآفرینان خانگی به استفاده از راه برنامه‌های اجرایی در سطح کلان کشور و به استفاده آنان از نوآوری‌ها و خلاقیت‌ها می‌باشد. شواهد و قرائن نشانگر این حقیقت است که ما با حمایت عملیاتی و برنامه‌های منسجم از سوی دولت‌مردان و اراده منسجم آحاد مردم می‌توانیم با خطر بیکاری و عواقب ناشی از آن مقابله کنیم و از طرفی با توسعه مشاغل خانگی و تلاش برای تسخیر بازارهای جهانی با تکیه بر تولیدات و دست‌ساخته‌های ارزشمند و صنایع دستی خود اقدام کنیم (۲۶).

شفیع‌آبادی (۲۷) معتقد است همان‌طور که از محورهای الگوی چندمحوری مشخص است تغییرات در آنها به‌راحتی و سریع صورت نمی‌گیرد که به‌سرعت نیز از بین رود. به عبارتی، فردی که براساس محور هدفمندی با اهمیت توانمندسازی به‌عنوان یکی از راه‌کارهای کسب استقلال آشنا شده است، براساس محور پویایی شیوه‌های پویا ماندن در شغل و بروز دانش و مهارت‌های شغلی‌اش را آموخته است و براساس محور خویش‌پنداری، خویش‌پنداری مثبت خود را تقویت کرده است، براساس محور نیازها مهم‌ترین نیازهای شغلی و راه‌کارهای رفع آنها را شناخته است و بالاخره براساس محور تصمیم‌گیری، با شیوه‌های تصمیم‌گیری سریع و مؤثر در کارش آشنا شده است و در نهایت، با تکرار و تمرین، تغییرات مثبتی در این زمینه‌ها ایجاد کرده است و این توانمندی‌ها را ملکه ذهن خود ساخته است به‌راحتی تغییر نمی‌کند و به جایگاه اولیه قبل از آموزش‌ها بر نمی‌گردد (۲۸) که این موضوع را می‌توان در مطلوب نبودن این الگو در بعد حمایتی در کوتاه‌مدت تبیین کرد.

علت نتیجه را باید در ویژگی‌ها و کارآمدی الگوی چندمحوری جستجو کرد. چنان‌که شفیع‌آبادی معتقد است این الگو تنها الگوی مشاوره شغلی بومی است که بر پنج محور اصلی مؤثر آموزش کارآفرینی یعنی پویایی، هدفمندی، خویش‌پنداری، نیازها و تصمیم‌گیری تأکید دارد. علت اثربخشی الگوی چندمحوری بر توسعه مشاغل کوچک و متوسط خانگی را می‌توان به ماهیت پنج محور بنیادی و تمرین‌های ارائه شده در جلسات آموزشی براساس مفاهیم بنیادی این الگو نسبت داد. به عبارتی وقتی اعضا با تأکید بر مفهوم پویایی، فهرستی از مهم‌ترین شیوه‌های پویایی و تحرک

References

- [1]. Dyt, R., & Halabi, A. K. Empirical evidence examining the accounting information systems and accounting reports of small and micro business in Australia. *Small Enterprise Research*; 2007. 15(2): 1-9.
- [2]. Rhodes, Chris. Business Statistics. Briefing Paper Number 06152. London: House of Commons Library; 2017.
- [3]. Mason C, Reuschke D. Home truths: the true value of home - based businesses. London: Federation of small Businesses; 2015.
- [4]. Carter, N., Gartner, W., Shaver, K., and Gatewood, E. The Career Reasons of Nascent Entrepreneurs, *Journal of Business Venturing*; 2004. 18: 13-39
- [5]. Klopries, Tim. Discussion of "Working from Home- What is the Effect on Employees' Effort?", *Schmalenbach Bus Rev*. Received: 29 December 2017 / Accepted: 2 January 2018.
- [6]. Yen, W., and Chong, S. Improving women entrepreneurship in SME in Malaysia: Policy recommendation. *Journal of Communication of the IBIMA*, 2; 2008. pp. 33-31.
- [7]. Dhanaraj, Sowmya; Mahambare, vidya. Family structure, education and women's employment in rural India, *World Development*; 2019. 115 (2019): 17-29.
- [8]. Agahi, Hossein, Mirkazadeh, Ali Asghar, Taghi Beigi, Masoumeh. Prioritization of factors affecting the development of rural women's home-based businesses. *Journal of Women and Society*; 2012. 3 (11): 181-202. (Persian).
- [9]. Shafiabadi A. Career guidance and advice and theories of job selection (with general revision and additions). 24th ed. Tehran: Roshd; 2016.
- [10]. Rahmati, Maryam; Hajiaghajani, Azam; Khanlari, Mehrdad. Investigating Effective Factors on Home-Based Businesses. *International Conference*; (2015).
- [11]. Ahmad Poordaryani, Mahmood; Moghimi, Mohammad, "Entrepreneurship Principals" Tehran, Mehraban, Second republication; (2009). 2
- [12]. Mirlofti, M. R., Alavizadeh, S. A. M., Badakhsh, B. The pathology of home businesses development in rural areas (Case study: Dyshmuk district in Kohgiluyeh County). *Journal of Research & Rural Planning*; 2014. 3(5), 1-11. URL <http://jrrp.um.ac.ir/article/view/17937> (Persian).
- [13]. ShafiAbadi, Abdollah , Seyfi, Elham. Evaluating the effectiveness of Shafi Abadi's multi-axial pattern on reducing occupational burnout of primary school teachers in District One of Tehran, *International Journal of Philosophy and Social-Psychological Sciences*; 2017. 3 (5): 16-20.
- [14]. Shafiabady, Abdullah, & Nokani, Zhila. Studying the effectiveness of psychological empowerment based on Shafiabadi's Multiaxial pattern on teachers' organizational commitment, *International Journal of Philosophy and Social-Psychological Sciences*; 2017. 3 (6): 8-17.
- [15]. ShafiAbadi, A., Seyfi, E. Evaluating the effectiveness of Shafi Abadi's multi-axial pattern on reducing occupational burnout of primary school teachers in District One of Tehran, *International Journal Of Philosophy And Social-Psychological Sciences*; 2017. 3 (5): 16-20.
- [16]. Khodayari S, Farhadian H, Sedighi H. Explaining the Role and Effects of Home Business Training Schemes on Development and Sustainable Livelihoods, *Journal of Entrepreneurship Development*; 2017. P. 18.
- [17]. Mirlofti, M. R., Alavizadeh, S. A. M., Badakhsh, B. The pathology of home businesses development in rural areas (Case study: Dyshmuk district in Kohgiluyeh County). *Journal of Research & Rural Planning*; 2014. 3(5), 1-11. URL <http://jrrp.um.ac.ir/article/view/17937> (Persian).
- [18]. Agyapong, D. Micro, small and medium enterprises' activities, income level and poverty reduction in Ghana- A synthesis of related literature. *International Journal of Business and Management*; (2010). 5(12), 196.
- [19]. Shafiabadi A. Career guidance and advice and theories of job selection (with general revision and additions). 24th ed. Tehran: Roshd; 2016.
- [20]. Karimi A., Bankipour B., Ahmadpour Daryani M. Analysis of the Mechanisms of Small and Medium Enterprises (SMEs) Development in Qazvin Province, *Journal of Entrepreneurship Development*; 1393 (2013). 7(2): 305-326. doi: 10.22059/jed.2014.52063.
- [21]. Karimi A., Bankipour B., Ahmadpour Daryani M. Analysis of the Mechanisms of Small and Medium Enterprises (SMEs) Development in Qazvin Province, *Journal of Entrepreneurship Development*; 1393 (2013). 7(2): 305-326. doi: 10.22059/jed.2014.52063.
- [22]. Shafiabady, Abdullah; Nokani, Zhila. Studying the effectiveness of psychological empowerment based on Shafiabadi's Multiaxial pattern on teachers' organizational commitment, *International Journal of Philosophy and Social-Psychological Sciences*; 2017. 3 (6): 8-17.
- [23]. Mirlofti, M. R., Alavizadeh, S. A. M., Badakhsh, B. The pathology of home businesses development in rural areas (Case study: Dyshmuk district in Kohgiluyeh County). *Journal of Research & Rural Planning*; 2014. 3(5): 1-11. URL <http://jrrp.um.ac.ir/article/view/17937> (Persian).
- [24]. ShafiAbadi, Abdollah , Seyfi, Elham. Evaluating the effectiveness of Shafi Abadi's multi-axial pattern on reducing occupational burnout of primary school teachers in District One of Tehran, *International Journal Of Philosophy And Social-Psychological Sciences*; 2017. 3 (5): 16-20.
- [25]. ShafiAbadi, Abdollah , Seyfi, Elham. Evaluating the effectiveness of Shafi Abadi's multi-axial pattern on reducing occupational burnout of primary school teachers in District One of Tehran, *International Journal Of Philosophy And Social-Psychological Sciences*; 2017. 3 (5): 16-20.
- [26]. Shafiabadi A. Career guidance and advice and theories of job selection (with general revision and additions). 24th ed. Tehran: Roshd; 2016.
- [27]. Karimi A, Bankipour B, Ahmadpour Daryani M. Analysis of the Mechanisms of Small and Medium Enterprises (SMEs) Development in Qazvin Province, *Journal of Entrepreneurship Development*; 1393 (2013). 7(2): 305-326. doi: 10.22059/jed.2014.52063.
- [28]. Shafiabadi A. Career guidance and advice and theories of job selection (with general revision and additions). 24th ed. Tehran: Roshd; 2016.
- [29]. Shafiabady, A. Guidance and Career Counseling and Theories Job selection. Tehran: Roshd; 2013.

The Effectiveness of Multiaxial Pattern of Vocational Choice on the Development of Small- and Mid-Sized Home-based Businesses

Mosa al-Reza Saemifard¹, Abolfazl Bakhshipour^{2*}, Mohammad Mohammadipoor³

1. Department of Counseling, PhD student, Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran
2. Department of Counseling Associate Professor of Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran
3. Department of Educational Sciences, Associate Professor, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran

Abstract

Introduction: Considering the increase in the population of the youth and the discrepancy between what is taught in the educational system and what is needed in work place, there is a need to improve work conditions. The aim of the present study was to investigate the effectiveness of Shafiabady's Multiaxial Pattern of Vocational Choice in the development of small- and mid-sized home-based businesses.

Materials and Methods: This research project, which is semi-experimental, was based on 40 people in the field of small and medium home-based jobs in Mashhad in 2019. Through sampling as a targeted cluster out of 10 workshops in Mashhad in two groups -- the experimental group (n = 20) and control group (n = 20) were performed. The experimental group underwent 8 group sessions for 90 minutes. Data were collected and analyzed using the standard analysis-maker questionnaire and works on the development of small and mid-sized businesses of Karimi et al. (2014) during the three stages before and after the intervention and 3 months later and using multi-variable covariance (MANCOVA) test.

Results: The results showed that the mean scores of the components (financial and facilities, educational, managerial, communication and total factors) increased significantly in the post-test and follow-up stages compared to the pre-test ($p < 0.05$). Also, in the support component, it showed a significant increase only in the follow-up phase compared to the pre-test ($p < 0.05$).

Conclusion: As a result, the Shafiabady's Multiaxial Pattern of Vocational Choice was effective in developing small and medium-sized home-based businesses.

Received: 2020/08/03

Accepted: 2020/09/09

Keywords: Multiaxial Pattern, development of small and mid-sized home-based businesses.